

KESKI-SUOMEN LIITTO

REGIONAL COUNCIL OF CENTRAL FINLAND

SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN OHJE

Maakuntahallitus 17.12.2021, § 143

Sisällysluettelo

1. Sisäinen valvonta osana hyvää hallinto- ja johtamistapaa	3
1.1 Hyvä hallinto- ja johtamistapa	3
1.2 Keski-Suomen liiton johtamisjärjestelmä	3
2. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan määritelmät ja tavoitteet	4
2.1 Määritelmät.....	4
2.2 Tavoitteet	5
3. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimijat, tehtävät ja vastuut	6
3.1 Toimielinten valvontavastuu	6
3.2 Viranhaltijoiden ja henkilöstön valvontavastuu.....	6
4. Valvontatoimenpiteet toimintaprosesseissa	7
5. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan seuranta, raportointi ja arviointi	12
6. Muut sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan liittyvät asiat	13
6.1 Esteellisyys	13
6.2 Sivutoimet	13
6.3 Taloudellisten etujen vastaanottaminen	13
7. Ohjeen voimaantulo ja ajan tasalla pitäminen.....	14

1. Sisäinen valvonta osana hyvää hallinto- ja johtamistapaa

1.1 Hyvä hallinto- ja johtamistapa

Keski-Suomen liitto on lakisääteinen kuntayhtymä. Keski-Suomen liitolta kuntayhtymänä edellytetään läpinäkyvyyttä ja moitteettomuutta toiminnassaan sekä hyvin toimivaa sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa. Keski-Suomen liiton toiminnot on järjestettävä ja johdettava niin, että organisaation kaikilla tasoilla ja kaikessa toiminnassa on riittävä sisäinen valvonta ja riskien tunnistaminen, arviointi ja hallinta. Sisäinen valvonta on hallinto- ja johtamisjärjestelmän osa, jonka avulla sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta vastuussa olevat tahot saavat riittävästi tietoa organisaation tilasta ja aikaansaannoksista.

Kuntayhtymän toiminnassa tulee jakaa tietoja valmisteltavina olevista yleisesti merkittävistä asioista. Viestinnässä käytetään selkeää ja ymmärrettävää kieltä ja otetaan huomioon maakunnan viestinnän kohderyhmien tarpeet. Maakuntahallitus ja muut toimielimet sekä liiton viranhaltijat luovat omalla toiminnallaan edellytyksiä läpinäkyvälle toiminnalle asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa.

Keski-Suomen liiton sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeessa toiminnot järjestetään siten, että organisaatiossa noudatetaan hyvää hallinto- ja johtamistapaa. Ohje koskee kaikkia Keski-Suomen liiton toimielimiä, johtoa ja henkilöstöä. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen tarkoituksena on varmistaa, että yhteisesti sovittuja toimintatapoja ja ohjeita noudatetaan kaikessa toiminnassa. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje täydentää lainsäädännön määräyksiä sekä Keski-Suomen liiton perussopimusta ja hallintosääntöä.

1.2 Keski-Suomen liiton johtamisjärjestelmä

Keski-Suomen liiton ydintehtävä on maakunnan kehittäminen. Keski-Suomen liiton johtaminen perustuu maakunta-suunnitelmaan, maakuntakaavaan, maakuntaohjelmaan, taloussuunnitelmaan, talousarvioon ja muihin maakuntavaltuuston päätöksiin. Maakuntavaltuusto vastaa Keski-Suomen liiton toiminnasta ja taloudesta, käyttää liiton päätösvaltaa ja siirtää toimivaltaansa hallintosäännön määräyksillä. Maakuntahallitus vastaa maakuntavaltuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Maakuntahallitus johtaa liiton toimintaa, hallintoa ja taloutta. Maakuntahallitus vastaa liiton toiminnan yhteensovittamisesta ja omistajaohjauksesta sekä liiton henkilöstöpoli-

tiikasta ja huolehtii liiton sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä. Maakuntajohtaja johtaa maakuntahallituksen alaisena liiton hallintoa, taloudenhoitoa ja muuta toimintaa. Maakuntajohtaja vastaa asioiden valmistelusta maakuntahallituksen käsiteltäväksi.

2. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan määritelmät ja tavoitteet

2.1 Määritelmät

Riski voidaan määritellä olevan epävarmuuden vaikutus asetettuihin tavoitteisiin tai poikkeaman mahdollisuus odotukseen. Kuntayhtymälle tyypillisiä riskityyppejä ovat toiminnalliset, taloudelliset ja vahinkoriskit. Riskeille on ominaista, että toteutuessaan ne vaarantavat kuntayhtymän tehtävien sujuvan hoidon. *Riskienhallinta* on järjestelmällinen toiminta- tai menettelytapa, jolla riskejä pyritään tunnistamaan, arvioimaan ja hallitsemaan. Riskienhallintaan liittyy myös riskeistä ja niiden hallinnasta raportointinen sekä toteutuneista riskeistä oppiminen. Riskin mahdollisuutta ei voida aina täysin poistaa, mutta riskienhallinnalla pyritään tunnistamaan ja hallitsemaan erityisesti todennäköisyydeltään ja kokoluokaltaan suurien riskien toteutumista ja niiden vaikutusta kuntayhtymän toimintaan.

Petos on tekijänsä epärehelliseen menettelyyn liittyvä rikos. Petokseen liittyy tahallinen toiminta. Tekijää saa epärehellisellä menettelyllä perusteetonta hyötyä ja vahingoittaa toiminnallaan organisaation mainetta. *Petoksen torjunta* on yksi osa riskienhallintaa. Petoksen torjunnassa keskeinen rooli on ennakoinnilla. Petoksen torjunnassa noudatetaan nollatoleranssia.

Sisäinen valvonta ja ulkoinen valvonta ovat riskien hallinnan keinoja. Kuntayhtymän hallinnon ja talouden valvonta järjestetään siten, että ulkoinen ja sisäinen valvonta muodostavat yhdessä kattavan valvontajärjestelmän.

Sisäinen valvonta on osa johtamista. Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joilla pyritään varmistamaan liiton toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus. Sisäinen valvonta on osa johtamisjärjestelmää sekä johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Maakuntahallitus vastaa sisäisen valvonnan järjestämisestä.

Ulkoinen valvonta järjestetään toimivasta johdosta riippumattomaksi. Ulkoisesta valvonnasta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja kuntalain ja hallintosäännön mukaisesti. Tarkastuslautakunnan arvioinnin tulokset raportoidaan

vuosittain maakuntavaltuustolle annettavassa arviointikertomuksessa. Maakuntavaltuusto valitsee hallinnon ja talouden tarkastamista varten tilintarkastusyhteisön, jonka tulee olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuslautakunnan hyväksymä yhteisö (JHT-yhteisö). Yhteisön on määrättävä vastuunalaiseksi tilintarkastajaksi julkishallinnon ja -talouden hyväksytty tilintarkastaja (JHT-tilintarkastaja) ja tälle varahenkilö. Tilintarkastaja toimii tehtävässään virkavastuulla.

2.2 Tavoitteet

Keski-Suomen liiton sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimenpiteille on asetettu keskeiset tavoitteet.

Laillisuus ja ohjeiden noudattaminen

Keski-Suomen liiton sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan lähtökohtana on olemassa olevien lakien ja asetusten sekä Keski-Suomen liiton sääntöjen, ohjeiden ja päätösten noudattamisen.

Tiedon ajantasaisuus, oikeellisuus ja läpinäkyvyys

Sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan tavoitteena on tuottaa ja ylläpitää luotettavaa ja ajantasaista tietoa Keski-Suomen liiton toiminnasta, hallinnosta ja taloudesta. Tiedon on myös oltava läpinäkyvää ja helposti löydettävää.

Vaikuttavuus ja tuloksellisuus

Valvonnalla varmistetaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista sekä toimintojen vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta.

Resurssien turvaaminen ja jatkuvuus

Sisäisellä valvonnalla ja riskienhallinnalla varmistetaan, että liiton voimavaroja käytetään järkevästi ja taloudellisesti liiton ja kuntayhtymän jäsenkuntien hyväksi ja että resurssit turvataan menetyksiltä, jotka aiheutuvat virheistä, huonosta hoidosta, tuhlauksesta, väärinkäytöksistä, petoksista tai muusta sääntöjen ja ohjeiden vastaisesta toiminnasta. Valvontatoimenpiteiden on oltava taloudellisia ja tehokkaita ja niiden tulee olla organisoitu siten, että se tuottaa kohdullisen varmuuden tavoitteiden saavuttamisesta.

3. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimijat, tehtävät ja vastuu

3.1 Toimielinten valvontavastuu

Maakuntavaltuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista päättäessään maakuntavaltuusto ohjaa maakuntahallitusta sen johtaessa kuntayhtymän toimintaa, hallintoa ja taloutta. Ohjauksen keskeisenä työvälineenä toimii hallintosääntö, jossa annetaan tarvittavat määräykset muun muassa kuntayhtymän hallinnon ja talouden tarkastuksesta sekä sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta.

Maakuntavaltuusto hyväksyy myös tilivelvollisten luettelon sekä hyväksyessään tilinpäätöksen maakuntavaltuusto päättää vastuuvapaudesta tilivelvollisille.

Maakuntahallitus huolehtii kuntayhtymän sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä. Keski-Suomen liiton hallintosäännön mukaan maakuntahallitus hyväksyy sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat ohjeet ja menettelytavat. Se valvoo, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta toimeenpannaan ohjeistuksen mukaisesti ja tuloksellisesti. Se antaa myös toimintakertomuksessa tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä sekä selvityksen merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä.

3.2 Viranhaltijoiden ja työntekijöiden valvontavastuu

Viranhaltijoiden valvontavastuusta linjataan Keski-Suomen hallintosäännössä. *Maakuntajohtaja* vastaa liiton sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta. *Viranhaltijat* vastaavat riskien tunnistamisesta ja arvioinnista, työntekijöiden ohjeistamisesta, riskienhallinnan järjestämisen ja tuloksellisuuden valvonnasta sekä raportoivat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuudesta maakuntahallituksen antamien ohjeiden mukaisesti.

Työntekijöiden valvontavastuuseen kuuluu toimia tavoitteiden ja annettujen ohjeistusten mukaisesti sekä ylläpitää ja kehittää ammatillista osaamista sekä raportoida havaitsemistaan epäkohdista esimiehelleen.

4. Valvontatoimenpiteet toimintaprosesseissa

Kuntayhtymän toimintaprosesseissa on useita sellaisia osa-alueita, jotka tulee huomioida riskienhallinnan näkökulmasta. Alla on kuvattu Keski-Suomen liiton keskeisiä toimintaprosesseja sekä niissä ilmeneviä riskejä.

Keski-Suomen liiton avainprosessit

Keski-Suomen liiton ydinprosesseja ovat alueiden käyttöön ja kehittämiseen liittyvät toiminnot kuten maakuntastrategia, maakuntakaava, vaikuttaminen ja yhteistyö, rahoitus sekä ennakointi- ja tietopalvelut.

Avainprosessien toteuttamiseen liittyvät riskit ovat ensisijaisesti toiminnallisia. Merkittävin toiminnallinen riski asiantuntijaorganisaatiossa on henkilöstöriski. Muita avainprosesseihin liittyviä toiminnallisia riskejä ovat hankinta-, sopimus- ja tietohallintoriskit. Sekä henkilöstö-, että hankinta-, sopimus- ja tietohallintoriskeihin palataan alempana tässä ohjeessa.

Avainprosessien jokapäiväiseen toimintaan liittyvien riskien tunnistaminen tapahtuu osana jokapäiväistä työtä. Riskejä arvioidaan sekä Keski-Suomen liiton johtoryhmässä että tiimien keskeisissä palaverissa. Toiminnallisia ja kokoluokaltaan pieniä riskejä pyritään tunnistamaan, ratkaisemaan ja hallitsemaan tiimeissä. Kokoluokaltaan suuria toiminnallisia ja taloudellisia riskejä käsitellään Keski-Suomen liiton johtoryhmässä, joka voi päättää riskinhallinnallisista toimenpiteistä.

Kuntayhtymän avainprosesseihin liittyy oleellisena toiminnallisena riskinä menettelytapariski, jonka seurauksena prosessi saatetaan joutua käynnistämään uudelleen. Tällainen riski esiintyy erityisesti maakuntakaavan ja rahoituksen toiminnoissa. Riski voi toteutua sellaisissa tapauksissa, joissa väärä toimielin on käsitellyt tai jättänyt käsittelemättä asian, tai asia on muutoin valmisteltu virheellisesti. Riskin toteutuessa asiassa tehty päätös voidaan kumota ja asia täytyy käsitellä uudelleen. Maakuntakaavan osalta riskienhallinta tapahtuu alueiden käytön tiimeissä ja rahoituksen osalta hankeryhmässä.

Rahoitus- ja maksatustoiminta

Keski-Suomen liiton rahoitus- ja maksatustoiminta jakautuu kolmeen eri kokonaisuuteen: Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan alainen ohjelmatoiminta, kansallinen aluekehittämisrahoitus ja Keski-Suomen kehittämisrahasto. Kussakin ohjelmassa toiminnot on eriytetty rahoitustoimintaan, maksatustoimintaan sekä jatkotoimenpiteisiin liittyvään toimintaan (takaisinperintä), jotta vaatimus prosessien erillisyydestä ja riippumattomuudesta toteutuu. Rahoitus- ja

maksatushakemusten valmistelua ja käsittelyä sekä jatkotoimenpiteiden valmistelua ja toimeenpanoa hoitavat eri henkilöt. Myös rahoitus- ja maksatushakemuksia koskeva päätösvalta on eriytetty.

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan alaisessa ohjelmatoiminnassa rahoitushakemusten valmistelusta vastaavat rahoituspäällikkö ja kehittämisspäälliköt ja maksatushakemusten valmistelusta puolestaan maksatusasiantuntijat. Rahoituspäätökset kuuluvat aluekehitysjohtajan toimivaltaan ja maksatuspäätökset tekee hallintopäällikkö. Mikäli jo maksettua tukea on syytä takaisinperiä tuensaajalta, jatkotoimenpiteiden valmistelusta, esittelystä ja päätöksentekemisestä vastaa Keski-Suomen liiton osalta Pohjois-Pohjanmaan liitto.

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan alaisessa rahoitustoiminnassa tulee noudattaa kansallista lainsäädäntöä ja hallintoviranomaisen (työ- ja elinkeinoministeriö) ohjeita. Ohjelmassa käytössä olevat käsittely- ja päätösprosessit tulee kuvata mahdollisimman tarkasti hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvaukseen (HVJ-kuvaus). Toiminnan ja kuvauksen tulee vastata toisiaan, mistä syystä kuvauksen ajantasaisuutta tulee tarkastella säännöllisesti ja tarvittaessa päivittää. Rahoituspäällikkö ja hallintopäällikkö vastaavat HVJ-kuvauksen päivittämisestä. Ohjelmassa työskentelevä henkilöstö informoi rahoituspäällikköä ja hallintopäällikköä havaitessaan, että HVJ-kuvausta on syytä päivittää.

Maakunnan yhteistyöryhmä (MYR) yhteensovittaa aluekehittämisen suunnitelmien, ohjelmien ja sopimusten valmistelua ja toteutusta. Maakunnan yhteistyöryhmään kuuluvat kaikki alueen kehittämisen kannalta keskeiset tahot. Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävänä on muun muassa hyväksyä alueellisen rahoitussuunnitelman ja rahoituksen painopisteet, laatia ehdotus hankkeiden alueellisista valintaperusteista, käsitellä valmisteluvaiheen asiakirjoja, edistää laajojen, aluekehittämisen kannalta merkittävien hankekokonaisuuksien valmistelua ja toteuttamista. Ryhmä kokoontuu 4 kertaa vuodessa. Maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö valmistelee yhteistyöryhmässä käsiteltävät asiat sekä käsittelee valmistelussa olevat Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan varoista rahoitettavat hankkeet.

Kansallisen aluekehittämisrahoituksen osalta noudatamme lainsäädäntöä ja kansallisia rahoitusehtoja sekä *Keski-Suomen kehittämisrahaston* osalta Keski-Suomen maakuntahallituksen hyväksymiä rahoitusehtoja. Sekä kansallisen että maakunnallisen rahoituksen ehdot noudattelevat soveltuvin osin Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahoituksen käytössä olevia menettelyitä ja periaatteita erityisesti toimintojen eriyttämisen osalta, ellei lainsäädännöstä muuta johdu. Rahoitusta yhteensovitetaan Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahoituksessa rahoituksen kanssa hankeryhmässä. Hankeryhmään kuuluvat kehittämisspäälliköt, maksatusasiantuntijat, rahoitussihteerit, rahoituspäällikkö, aluekehitysjohtaja, kehitysjohtaja ja hallintopäällikkö. Rahoitusryhmä tarkastelee kansallisen aluekehitysrahoituksen ja

kehittämisrahaston osalta hakemusten ja hakijoiden kelpoisuutta sekä valvoo, ettei sidottu rahoitus ylitä kuntayhtymälle osoitettua myöntövaltuutta. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden valmistelusta vastaa hankkeiden käsittelyä hoitava rahoitusryhmä. Rahoitustoiminnan päätöksistä ja kansallisten aluekehittämisrahoituksen ja maakunnallisen Keski-Suomen kehittämisrahaston myöntövaltuuksien seurannasta vastaa aluekehitysjohdaja. Maksatustoimintoon liittyvistä tehtävistä vastaa hallintopäällikkö.

Rahoitus- ja maksatustoimintaan sisältyy sekä taloudellista että toiminnallista riskiä. Keskeiset riskit liittyvät toimija- ja hankekohtaisiin riskeihin sekä varojen myöntövaltuuksiin. Toimija- ja hankekohtaisia riskejä pyritään hallitsemaan hakijoiden koulutuksella ja viestinnällä. Maakunnan yhteistyöryhmä ja sen sihteeristö, Keski-Suomen liiton hankeryhmä ja rahoitusryhmä tarkastelevat kokouksissaan säännöllisesti rahoitus ja maksatustoimintaan liittyviä riskejä ja pyrkivät toiminnallaan ennaltaehkäisemään niiden toteutumista.

Taloushallinto

Keski-Suomen liiton taloushallintoa hoitavat henkilöstöstä tehtävään nimetyt henkilöt sekä taloushallinnon kumppani Monetra Keski-Suomi. Taloushallinnon toiminta on toteutettu moniportaisen maksujen hyväksymisjärjestelmän avulla. Hyväksymisjärjestelmässä laskujen oikeellisuus ja aiheellisuus tarkastetaan kolmivaiheisesti. Laskun saapumisen yhteydessä taloushallinnosta vastaava henkilöstö arvioi laskun muodollisen asianmukaisuuden, minkä jälkeen se toimitetaan varsinaiseen asiataarkastukseen laskun aiheuttajalle, joka tarkastaa laskun aiheellisuuden ja sopimuksenmukaisuuden. Kolmannessa vaiheessa lasku siirtyy asiataarkastuksesta viranhaltijan tarkastettavaksi, joka hyväksyy laskun. Taloushallinnon kumppani Monetra Keski-Suomi suorittaa laskujen maksun hyväksymisen jälkeen eräpäivän mukaisesti.

Taloushallinnon toimintaan liittyy sekä taloudellisia että toiminnallisia riskejä. Taloudelliset riskit liittyvät laskujen oikeellisuuden ja aiheellisuuden tarkistamiseen. Toiminnallinen riski muodostuu henkilöstöriskistä, sillä taloushallinnon tehtäviä hoitaa kaksi henkilöä. Maksujen hyväksymisjärjestelmää voidaan hetkellisesti muuttaa sairastapauksien tai muun estymisen vuoksi. Tilanteessa, jossa usea henkilö on yhtäaikaaisesti estynyt hoitamaan tehtävää tai kyseessä on pidempi poissaolo, kuntayhtymä voi hankkia taloushallinnon palvelua Monetra Keski-Suomesta.

Henkilöstöhallinto

Keski-Suomen liitto on asiantuntijaorganisaatio. Asiantuntijatyössä painottuvat erityisesti oman alan asiantuntijuuden kehittäminen, osaamisen uudistaminen, verkostomainen toiminta ja itsenäinen työote. Asiantuntijatyössä toimivien

osaaminen ja työpanos ovat erittäin tärkeitä kuntayhtymän avainprosessien toteutumiselle ja ne eivät ole helposti korvattavissa. Keski-Suomen liiton työyhteisö on koolta kompakti suhteessa monisyiseen ja monitahoiseen asiantuntija-työhön.

Uuden työntekijän aloittaessa työnsä, hän käy läpi perehdyttämisohjelman, jossa hän perehtyy keskeisiin ohjeistuksiin sekä tapaa keskeiset avainprosesseista ja toiminnoista vastaavat henkilöt. Henkilöstön osaamista ja kehitystarpeita kartoitetaan ja päivitetään jatkuvasti, mutta erityisesti esimiehen kanssa vuosittain pidettävissä onnistumiskeskusteluissa ja tiimien ryhmäkeskusteluissa. Pyrkimys on sovittaa henkilöstön osaaminen, kiinnostuneisuus ja työtehtävät mahdollisimman hyvin yhteen.

Työn luoteesta johtuen henkilöstöhallintoon kohdistuu toiminnallinen riski ja tämän toiminnallisen riskin aukoton riskinhallinta on haasteellista. Jokaiselle henkilöstön jäsenelle on kuitenkin osoitettu varahenkilö, joka tarvittaessa kykenee ottamaan ainakin osan tehtävistä vastuulleen. Varahenkilön osoittaminen on henkilöstöasioiden esimiehen vastuulla. Jokaisen työntekijän tulee lisäksi parhaansa mukaan pyrkiä varmistamaan omia tehtäviään koskeva tiedonkulku, jotta käynnissä olevat prosessit eivät vaarannu työntekijän ollessa estynyt hoitamaan työtehtäviään.

Tietohallinto

Tietohallintoon liittyvät menettelyt on kuvattu Keski-Suomen liiton tietoturvaohjeessa. Tietoturvaohjeeseen sisältyy tietoaaineisto-, tietoliikenne-, laitteisto- ja ohjelmistoturvallisuuteen sekä fyysiseen turvallisuuteen liittyviä ohjeita ja linjauksia. Keski-Suomen liitolla on ajantasainen tiedonhallintamalli. Tiedonhallintamalli sisältää kuvaukset Keski-Suomen liiton toimintaprosesseista, tietovarannoista, tietojärjestelmistä ja tietoturvasta.

Keski-Suomen liitolla on käytössä sähköinen asianhallintajärjestelmä, jonka kautta hoidetaan liiton asianhallinta ja kokoushallinta. Keski-Suomen liitolla on fyysinen arkisto, jossa säilytetään pitkän tai ikuisen säilytysajan aineistoja. Keski-Suomen liitto kehittää myös jatkuvasti sähköistä arkistointiaan tavoitteena jatkossa säilyttää aineistoja ainoastaan sähköisessä muodossa.

Tietoturva-asioihin liittyvästä arvioinnista ja riskienhallinnasta vastaa kehittämisjohtaja. Tietohallintoon ja tietoturvaan liittyvien riskien arviointi on jatkuvaa osa kehittämispäällikön tehtäväkuvaa.

Oma hanketoiminta

Keski-Suomen liitto toteuttaa myös omaa hanketoimintaan. Toteuttavaksi valitut hankkeet tulevat olla linjassa Keski-Suomen liiton toiminta-ajatuksen, tehtävien ja sääntöjen mukaisesti. Hankkeiden toteutuksessa tulee myös ottaa huomioon maakunnan strategia ja sen mukaiset painopisteet. Hankkeiden käynnistämiseen käytetään aina harkintaa, sillä omaan hanketoimintaan liittyy aina taloudellisia ja toiminallisia riskejä.

Taloudelliset riskit liittyvät erityisesti hankkeiden omarahoitusosuuksiin sekä hankkeen kustannusten hyväksyttävyyssarviointiin. Hankkeen käynnistäminen edellyttää yleensä omarahoituksen osoittamista hankkeen toteuttamista varten. Omarahoitusosuudella on lyhyen tähtäimen budjettivaikutuksia ja monivuotisissa laajemmissa hankkeissa vaikutukset saattavat yltää myös taloussuunnitteluun. Jälkikäteen tapahtuvaan kustannuksen hyväksyttävyyssarviointiin liittyy myös taloudellista riskiä, sillä aina on mahdollisuus, että osa kuluista hylätään ja ne jäävät kuntayhtymän omaksi kustannukseksi. Hankkeilla on myös toiminnallisia riskejä, jotka liittyvät henkilöstöön ja työtehtäviin. Hankkeen toimenpiteisiin ja toimintaan liittyy myös aina harkintaa ja valvontatarvetta, mikä työllistää hankkeesta vastuussa olevia työntekijöitä ja viranhaltijoita. Hankkeesta vastuussa olevien työntekijöiden ja viranhaltijoiden sairastuminen tai muu estyminen työtehtävien hoitoon saattaa asettaa hankkeen toteuttamiselle toiminallisia riskejä.

Keski-Suomen liiton omasta hanketoiminnasta päättävät tapauskohtaisesti maakuntahallitus tai Keski-Suomen liiton viranhaltijat. Arviointi tehdään suhteessa Keski-Suomen liiton rooliin hankkeessa, aiheutuvien kustannusten määrään sekä omarahoitusosuuden tarpeeseen. Jokaisella hankkeella tulee olla vastuuhenkilö, joka raportoi säännöllisesti hankkeen etenemisestä ja hankkeen talouden kehittymisestä Keski-Suomen liiton johtoryhmälle.

Hankinnat

Keski-Suomen liiton hankinnoissa noudatetaan lakia julkisista hankinnoista ja käyttöönottosopimuksista (1397/2016) sekä Keski-Suomen liiton omaan hankintaohjetta (2021). Hankinnat on suoritettava taloudellisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Hankinnoissa on käytettävä hyväksi olemassa olevat kilpailuolosuhteet. Tarjouksista tulee hyväksyä se, joka on kokonaistaloudellisesti edullisin tai hinnaltaan halvin sen mukaan kuin tarjouspyynnössä on esitetty. Hankinnoissa on noudatettava hankinnan suuruudesta riippumatta avoimuuden, tasapuolisuuden ja syrjimättömyyden periaatteita.

Sopimushallinta

Maakuntahallitus hyväksyy osaltaan lakisääteiset yhteistyösopimukset sekä ohjelasopimukset ja yhteistyösopimukset kuntayhtymän osalta. Sopimukset on laadittava liiton edun mukaisina ja tunnistetut riskit huomioiden. Sopimusten tu-

lee noudattaa kyseessä olevan toimialan yleisiä sopimusehtoja silloin, kun sopimustyyppi sen sallii. Sopimustekstin tulee olla sellainen, että sopimuksen tulkinta voidaan tehdä mahdollisimman yksiselitteisesti. Sopimusten allekirjoittajalla tulee olla valtuudet sopimuksen tekemiseen, ja sopimuksen valvontavastuiden tulee olla selkeästi määritellyt. Valvontavastuuseen kuuluvat muun muassa sopimuksen voimassaolon seuraaminen, maksujen aiheellisuuden ja oikeellisuuden tarkastaminen sekä tarvittaessa sopimuksen purkamisesta huolehtiminen. Solmitut sopimukset arkistoidaan Keski-Suomen liiton asianhallintajärjestelmään.

5. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan seuranta, arviointi ja raportointi

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan seuranta, arviointi ja raportointi ovat tärkeä johdon työväline. Sisäistä valvontaa toteutetaan jatkuvalla, tavanomaiseen toimintaan liittyvällä seurannalla, erillisillä määräajoin tehtävillä arvioinneilla tai näiden yhdistelmällä. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan seuranta, arviointi ja raportointi on osa Keski-Suomen liiton johtoryhmän, tiimien ja yksittäisten työntekijöiden päivittäistä työn hoitamista.

Sisäisestä valvonnasta vastaa hallintopäällikkö, jonka tehtävänä on tarkastella tässä ohjeessa kuvattujen menettelytapojen noudattamista ja tehdä havaintoja riskeistä, joita kuntayhtymän riskienhallintajärjestelmä ei kata tai joissa se ei toteudu. Tekniset korjaukset sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeeseen ja menettelytapoihin tekee Keski-Suomen liiton johtoryhmä. Muutokset sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeeseen ja menettelytapoihin tekee maakuntahallitus.

Keski-Suomen liitossa havaituista puutoksista tai väärinkäytöksistä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan osalta tulee ilmoittaa hallintopäällikölle. Ilmoittaja voi toivoa ilmoituksen käsittelyä nimettömästi, jolloin hallintopäälliköllä on vaitiolovelvollisuus ilmoituksen tehneen tahon henkilöllisyydestä. Hallintopäällikkö tutkii jokaisen ilmoituksen ja päättää, onko se syytä saattaa johtoryhmän tai maakuntahallituksen tietoon korjaavia toimenpiteitä varten.

Toiminnallisia riskejä seuraavat toimiston johdosta vastaava maakuntajohtaja sekä henkilöstön esimiehet. Taloudellisten riskien osalta hallintopäällikkö seuraa liiton talousarvion toteutumista. Talouden toteutumisesta raportoidaan maakuntahallitukselle vähintään neljännesvuosittain. Maakuntahallitus vastaa talousarvion toteutumisesta ja raportoi toimintakertomuksessa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä.

6. Muut sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan liittyvät asiat

6.1 Esteellisyys

Keski-Suomen liitto noudattaa kuntalain 97 §:n ja hallintolain 27–30 §:ien kirjauksia luottamushenkilöiden, viranhaltijoiden ja työntekijöiden esteellisyydestä asian valmisteluun ja päätöksentekoon. Valtuutettu on esteellinen käsittelemään asiaa, joka koskee henkilökohtaisesti häntä tai hänen läheistään. Muiden liiton luottamushenkilöiden, tilintarkastajan, viranhaltijoiden ja työntekijöiden esteellisyysperusteet on määritelty hallintolain 28 §:ssä.

6.2 Sivutoimet

Viranhaltijan sivutoimen harjoittamista koskevista määräyksistä säädetään laissa kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta (§ 18). Lain tarkoituksena on turvata hyvän hallinnon toteutuminen. Viranhaltijoiden on annettava lupaa sivutoimen harjoittamista varten.

6.3 Taloudellisten etujen vastaanottaminen

Laissa kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta linjataan, että viranhaltijan on toimittava tehtävässään tasapuolisesti ja käyttäytyttävä asemansa ja tehtävänsä edellyttämällä tavalla. Viranhaltija ei saa vaatia, ottaa vastaan tai hyväksyä sellaista taloudellista tai muuta etua, josta säädetään rikoslain (39/1889) 40 luvussa. Keski-Suomen liitto noudattaa myös Kuntaliiton antamia ohjeita ja suosituksia liittyen vieraanvaraisuuteen, etuihin ja lahjoihin.

Keski-Suomen liitto maksaa oman henkilöstönsä ja luottamushenkilöidensä virka-/työmatkat. Yritysten ja yhteistyötoimien tarjoamissa tilaisuuksissa tavanomainen vieraanvaraisuus on hyväksyttävää. Taloudellisen edun vastaanottanut viranhaltija tai luottamushenkilö voi tulla esteelliseksi käsittelemään asiaa, jos luottamus hänen puolueettomuuteensa vaarantuu.

7. Ohjeen voimaantulo ja ajan tasalla pitäminen

Tämä ohje tulee voimaan 1.1.2022 alkaen. Maakuntahallitus antaa toimistolle valtuudet tehdä asiakirjaan teknisluonteisia muutoksia. Ohje tuodaan maakuntahallituksen käsittelyyn, kun liiton toiminnassa tapahtuu sellaisia rakenteellisia muutoksia, jotka edellyttävät ohjeen päivittämistä.